

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksestä Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussääntöä koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 23 päivältä marraskuuta 1990 lähettänyt hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 273 ulkoasiainvaliokuntaan.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina lähetystöneuvos Timo Lahelma ulkoasiainministeriöstä, osastopäällikkö Timo Kotkasaari maaja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä ja ylijohtaja Jarmo Ratia vesi- ja ympäristöhallituksesta.

Käsiteltyään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Saimaan säännöstelemiseksi on vuoden 1924 jälkeen laadittu yhdeksän erillistä säännöstelysuunnitelmaa. Niiden keskeisenä tavoitteena on ollut Saimaan korkeimpien tulvien alentaminen. Suunnitelmia ei ole kuitenkaan toteutettu, vaan vedenjuoksutus Saimaasta noudattaa luonnonmukaista rytmiä. Vuokseen rakennetun Tainionkosken voimalaitoksen padon avulla on käytännössä kuitenkin toteutettu lukuisia tilapäisiä Saimaan vedenjuoksun säännöstelyjä.

Yhteisessä suomalais-neuvostoliittolaisessa rajavesistöjen käyttökomissiossa Saimaan säännöstelyä on tutkittu 1970-luvun alkupuolelta lähtien. Vuonna 1979 komissio hyväksyi Saimaan säännöstelyn ja Vuoksen vesivarojen hyväksikäytön perussäännöt ja vuonna 1987 tarkistetun suunnitelman Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä. Sopimus juoksutussäännöstä Suomen ja Neuvostoliiton välillä allekirjoitettiin 26 päivänä lokakuuta 1989. Sopimukseen liittyy sen oleellisena osana Saimaan ja Vuoksen juoksutussääntö.

Sopimuksen tarkoituksena on estää sekä tulvien että kuivuuden aiheuttamien vahinkojen syntyminen Saimaan vesistöalueella. Hallituksen esityksessä sopimuksen katsotaan sen takia säästävän kustannuksia. Juoksutussäännön

toimeenpano sopimuksen tarkoittamissa poikkeustilanteissa aiheuttaa kuitenkin energianmenetyksiä sekä Suomen että Neuvostoliiton puolella sijaitseville voimalaitoksille.

Tarkoituksena on, ettei Suomen puoleisille voimalaitoksille korvata energianmenetyksiä. Neuvostoliiton puoleisille voimalaitoksille nämä menetykset sen sijaan korvataan entiseen tapaan. Korvausten määrä voidaan laskea kusakin tapauksessa sen jälkeen kun juoksutussäännön mukainen palautus luonnonmukaiseen juoksutukseen on tapahtunut.

Juoksutussäännön toimeenpanosta ei hallituksen esityksessä arvioida aiheutuvan energianmenetysten ohella muita vahinkoja. Lakiehdotuksessa on kuitenkin otettu huomioon mahdollisuus, että täytäntöönpanosta aiheutuisi vahinkoa, haittaa tai edunmenetystä Suomen alueella. Tässä tapauksessa vesi- ja ympäristöhallituksen tulisi lakiehdotuksen 2 §:n mukaisesti korvata ne valtion varoista.

Sopimuksen ja siihen liittyvän juoksutussäännön perusteella syntyy pysyväisluonteinen lupa toteuttaa poikkeusjuoksutuksia. Juoksutussäännön avulla poikkeukselliseen tilanteeseen olisi mahdollista puuttua nykyistä aikaisemmin. Juoksutusmuutokset voitaisiin myös pitää mahdollisimman pieninä.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella ulkoasiainvaliokunta pitää sopimusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunnan saaman tiedon mukaan oikeusministeriö ei ole osallistunut sopimuksen voimaan saattamista koskevan lakiehdotuksen valmisteluun. Oikeusministeriö on esittänyt valiokuntakäsittelyn aikana lakiehdotukseen useita muutosehdotuksia, joissa tarkennettaisiin voimaansaattamislain ja vesilain suhdetta.

Koska ulkoasiainvaliokunta pitää sopimusjärjestelyn välitöntä toteuttamista tärkeänä, se puoltaa myös hallituksen esitykseen sisältyvän

lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta kuitenkin edellyttää, että hallitus vielä selvittää voimaansaattamislain suhteen vesilakiin ja antaa pikaisesti mahdolliset muutosehdotukset.

Edellä esitettyyn viitaten ulkoasiainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi ne Helsingissä 26 päivänä lokakuuta 1989 Suomen tasavallan ja Sosialististen Neuvos-

Helsingissä 31 päivänä tammikuuta 1991

totasavaltojen Liiton välillä Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Aaltonen, varapuheenjohtaja Melin ja jäsenet Aittoniemi, Almgren, Jaakonsaari, Juhantalo, Jär-

venpää, Kuuskoski-Vikatmaa, Perho, Wahlström ja Väyrynen sekä varajäsenet Donner, Laine ja Pietikäinen.